

A versenyző kódszáma: Elért pontszáma: /44 pont

Jókai Mór fiatalon kigúnyolta, idősen viszont baráttra lett Ferenc Józsefben

Jókai Mór a forradalom alatt még gúnyos megjegyzésekkel illette Ferenc Józsefet, később olyannyira megbékélt vele, hogy bejárása volt az uralkodóhoz.

Jókai 23 éves volt a pesti forradalom kitörésekor. Az Életképek szerkesztőjeként sokszor ostromozta a Habsburgokat, még egy gúnyos hőskölteményt is írt Pan Jelasicz címmel, amelyben nevetség tárgyává tette őket. *„Általános nyavaja az a habsburgi családban, hogy víz terem a fejükben, hol másnál agyvelő van. Bizony Isten: ő felsége dicső császári fejébe elfér egy kis halastó”* – fogalmazott cinikusan. Ugyancsak az Életképekben megjelent Szegény király! című írásában a Habsburgok bukását vizionálta¹: *„Jön az idő, melyben a népek hajtóvadászatot tartanak a királyokra, üldözni fogják e koronás vadakat egyik ország szélitől a másikig, s nem lesz azoknak maradásuk, sem e földön se a másvilágon.”* Ferenc József éppen nagykorú, 18 éves volt, mikor 1848 decemberében osztrák császár lett. A fiatal uralkodó hamar Jókai célkeresztjébe került, egy alkalommal például túrós batyuba pottyant kisegérként jellemezte.

1849-ben a Közlöny című lapban is kárhoztatta a Habsburg-birodalmat a következő szavakkal: *„Hódítással egyesített birodalom soha sem élt soká. Azon fejedelem, ki, midőn a szeretetet választhatná, a félelmet választja kormánybotul, rosszul gondoskodik az utódjairul.”* A többit tudjuk. A leverett forradalom után Jókai is bujkálni kényszerült, főleg, hogy a szabadságharc idején alkotó írókra, költőkre is börtönt kértek. Később Sajó álnéven publikált, ám Ferenc József börtönét így sem kerülhette el.

Történt, hogy 1863-ban A Hon szerkesztőjeként dolgozott, amikor, bár figyelmeztették, publikálta Zichy Nándor gróf írását, amely a Habsburgokkal szemben fogalmazott meg éles kritikát. Zichy és Jókai is bíróság elé került, s bár egyéves börtönbüntetést kaptak, pont Ferenc József volt az, aki kegyelmet adott számukra. A Nefelejts című újság írta meg, hogy *„Császár Ő felsége a Jókai Mórra kimondott haditörvényszéki ítéletet kegyelem útján egy hónapra szállította le, minek folytán Jókai már pünkösdvasárnap elhagyja börtönét.”*

Jókai Mór már neves íróként mérsékeltabb hangot ütött meg az udvarral szemben, támogatta a kiegyezési törekvéseket (amelyért nem kevés kritikát kapott a teljes magyar önállóságot támogatóktól) a Habsburg uralkodóval és családjával is egyre többször találkozott. Főleg, hogy Jókai lett 1885-ben a szerkesztője a Rudolf trónörökös által megálmodott Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képen című, nagy ívű könyvsorozatnak.

¹ vizionálta: vetítette előre, képzelte el

Szövegértési verseny 2025. november 27.
Szent István Római Katolikus Általános Iskola, Pápa

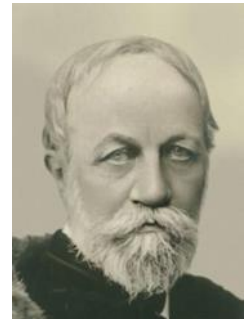
Ferenc József magánkihallgatáson fogadta a trónörököst és az író, a találkozón pedig elismerését fejezte ki Jókainak, és arra kérte, tolmácsolja köszönét a könyvsorozat több szerzőjének is. Jókai rendszeresen megajándékozta Ferenc Józsefet új regényeivel, s olyannyira baráti lett a kapcsolatuk, hogy például 1894-ben a hivatalos rangbéliük után Jókait fogadta elsőként az uralkodó, és mikor megpillantotta, egészen az ajtóig sétált, hogy ott fogadhassa. Ferenc József a beszélgetés során örömét fejezte ki, hogy Jókai a 69 éves kora ellenére ereje teljében van, és jó egészséggel örvend. Az osztrák császár és magyar király akkoriban egy budapesti képzőművészeti kiállításon látta meg Zala György Jókait ábrázoló mellszobrát, és nem felejtette el megjegyezni: „Jókai kitűnően van találva.”

Jókai Mór írásaiban is kifejezte Ferenc József iránti nagyrabecsülését, 1896-ban pedig a millenniumi kiállítás idején a következő pohárköszöntőt mondta az uralkodóra: *„Emeljük poharunkat a legelső magyar ember, a király egészségére. Ő felsége a millenniumi ünnepségek alkalmából, a koronázási jelvényeket egy drága ereklyével szaporította. Egy pajzsral, amellyel betakarta ezt a nemzetet, amelyről ellenségeink nyilai visszapattantak, amelyről a külföld dicséretének visszfénye is pajzsra emelte a hét vezért. S ilyen hét vezér ma is van a magyarnak, s ezek: a vallás, a tudomány, a költészet, a hadászat, a politika, a kereskedelem és a munka. Ez a hét vezér emelje pajzsra a mi királyunkat, aki éljen sokáig, sokáig!”*

A millenniumi kiállítás utáni évben ismerkedett meg Jókai egy fiatal, mindössze 18 éves lánnyal, Nagy Bellával, aki az író segítségét kérte színésznői álmainak megvalósításában. Nemzetünk legismertebb tollforgatója nemcsak szárnyai alá vette a segítségkérő lányt, hanem két évvel később feleségül is. Ezzel országos felháborodást váltott ki.

1904-ben, mikor Jókai ágynak dőlt, Ferenc József folyamatosan érdeklődött hogyléte felől, mikor pedig válságosra fordult az író állapota, naponta többször is jelentést kért. Jókai Mór végül május 5-én hunyt el. Halálhíre a királyt rendkívül elszomorította, ahogy a Budapesti Hírlap fogalmazott: *A király, aki kedves emberének egész betegsége alatt a legmelegebb érdeklődést tanúsította, a részvétnyilvánítók között is a legelső volt.*

A király kabinetirodájának főnöke, báró König Károly a következőt nyilatkozta a lapoknak, miután meglátogatta Jókai özvegyét, Nagy Bellát: *„Ő felsége a király fájdalmas részvétellel értesült Jókai Mór haláláról s felséges uram megbízásából a legfelsőbb részvét kifejezését hozom el méltóságos asszonyomnak. Szolgáljon bánata enyhítéséül az a vigasztaló tudat, hogy a szomorúságában osztozunk Ő felsége, a mi koronás királyunk és urunk.”*

(Forrás: Sal Endre cikke a mandiner.hu-n jelent meg 2025.08.09-én)

1. Fogalmazd meg másképpen az alábbi kifejezéseket!

ostorozta a Habsburgokat: _____

célkeresztjébe került: _____

éles kritika: _____

mérsékeltebb hangot ütött meg: _____

tolmácsolja köszönetét: _____

szárnyai alá vette: _____

2. Döntsd el, hogy igazak vagy hamisak a következő állítások a szöveg alapján!
igaz: I; hamis: H.

	6
--	----------

Jókai írói tevékenysége miatt került börtönbe. ____

Ferenc József fiatalabb volt Jókainál. ____

A királyt nem érintette meg Jókai halálhíre. ____

Ferenc József csak Jókai állapotának súlyosbodásakor kezdett érdeklődni az író hogyléte felől. ____

Jókai újságot nem szerkesztett, csak könyvsorozatot. ____

Az író szerint a fiatal Ferenc József erőszakos uralkodó volt. ____

3. Ki kicsoda a fenti szövegben?

	6
--	----------

Ferenc József: _____

Nagy Bella: _____

Rudolf: _____

Zala György: _____

báró König Károly: _____

Sajó: _____

4. Tedd időrendbe a szöveg alapján az alábbi eseményeket! A legkorábbival kezd!

	6
--	----------

☐ Zichy gróf cikkének megjelentetése

☐ Jókai második házasságkötése

☐ A trónörökös által megálmodott könyvsorozat szerkesztőjévé választják Jókait

☐ A „pajzsos” pohárköszöntő

Szövegértési verseny 2025. november 27.
Szent István Római Katolikus Általános Iskola, Pápa

☐ A Habsburg Birodalom bírálása a Közlönyben

☐ A pesti forradalom

6

5. Húzd alá a helyes választ!

Mi volt a báró által átadott vigasztaló üzenet lényege?

a) Az özvegy hatalmas vagyont örököl.

b) Az egész ország gyászol.

c) A király Ófelsége is osztozik az özvegy szomorúságában.

2

d) Jókai Mór újratemetést kap

6. Számítsd ki!

Hány év különbség volt Jókai és Ferenc József között? _____

Hány évvel volt fiatalabb Jókai második felesége az írónál? _____

Hány éves korában vette el Jókai Nagy Bellát? _____

Hány éves korában hunyt el Jókai? _____

6

7. Jókait élete során kétszer is súlyosan elítélte a közvélemény. Két mondattal válaszolj arra, mi váltotta ki a magyar emberek ellenszenvét szeretett írójukkal szemben!

4

Szövegértési verseny 2025. november 27.
Szent István Római Katolikus Általános Iskola, Pápa

8. Húzd alá a szövegben, a fiatal Jókai milyen sértéseket írt Ferenc Józsefről!

	3
--	----------

9. Keresd ki a szövegben szereplő összes folyóiratot!

	5
--	----------

A versenyző kódszáma: Elért pontszáma: /46 pont

Az egykori pápai kőszínház nyomában

Jókai élő kapcsolatot tartott Pápával szinte haláláig. Testvére, Eszter (Vály Ferenc kollégiumi tanár felesége), lányukkal, Marival együtt Pápán éltek. Így természetes, hogy Jókai gyakran megfordult a városban. Itt volt akkor is, amikor a város első kőszínházát felavatták. Erre írta „Az utolsó prológ” című tizenhat versszakos költeményét.

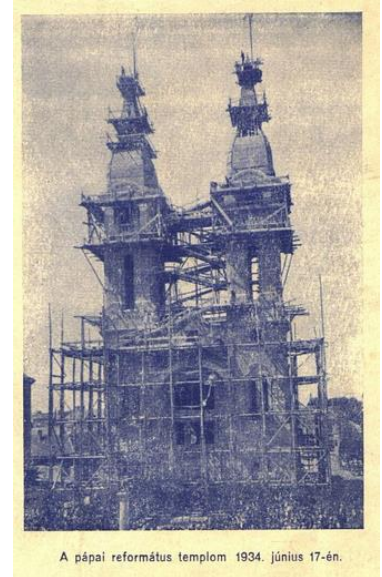
A pápai színház 1925-ben felvette Jókai Mór nevét, születésének 100. évfordulója tiszteletére. A Hirsch Nátán porig égett faszínháza helyén Woita Adolf tervei szerint megépített első városi kőszínház sok színtársulatot léptetett fel színpadán. Játzott ott Blaha Lujza; Feleki Miklós; felesége, Munkácsy Flóra, és sok más ünnepezt színész. De helyet kaphatott több amatőr színjátkozó is, például összeállt gyári munkások saját szórakoztatásukra. A színházban 1910-től kezdtek rendszeresen mozgóképeket vetíteni; a következő években felváltva működött a színház és a mozi. Átadása után ötven évvel kezdtek el bontani – átadva helyét a református „nagy”-templomnak.

Az akkori Széchenyi, ma Március 15. téren állt a mintegy 500 fő befogadására képes Jókai kőszínház, amely mindössze 50 évig volt a tér központi épülete. 1881-ben adták át az akkori Széchenyi téren a kőszínházat, miután 1873-ban leégett az addigi színház fából készült épülete. Állítólag Steinberger Ignác színházi szolga gyűjtotta fel bosszúból, miután elbocsátották.

A kőszínházban 8-8 páholy kapott helyet, illetve egy mintegy 500-550 férőhelyes nézőtér. Az előcsarnokból lépcsősor vezetett a páholyokhoz, jobb kéz felől volt megtalálható a pénztár, balra pedig a ruhatár, a mennyezetet arany stukkók díszítették. Az akkori Széchenyi téren két jelentős épülete létesült addigra a vallási elnyomás alól felszabaduló reformátusságnak, a 19. század végére felépült a kollégium mai épülete, később a Nátust bővítették, mely 1912-re nyerte el mai formáját. II. József 1781-ben kiadott türelmi rendeletét követően, belső udvaron és torony nélkül épült mai ótemplom egy évszázad múltán az egyre bővülő gyülekezet számára szűkössnek bizonyult, ezért felvetődött egy új templom építésének a terve. Mivel a Széchenyi téren egyfajta református fő tér formálódott, felmerült részükről az igény, hogy annak központi helyét foglalhatná el az új templom. A hely azonban foglalt volt: itt volt a Sétatér, és itt állt a városi Jókai Színház. Ezért a presbitérium 1906-ban kérvényt nyújtott be a városhoz, melyben előadták tervüket, és kérték a tér átadását, valamint a színházépület lebontását. A város vezetése és Fenyvessy Ferenc főispán is hajlottak a terv elfogadására, de ellenértéket kértek, hogy a színházat máshol felépíthessék. Végül az 1910. december 5-i közgyűlés nagy többséggel átengedte a teret az egyháznak 30 ezer korona ellenében. A vételárat az egyház 1911. október 31-én befizette, a város pedig kötelezettséget vállalt, hogy tíz éven belül lebontja a színházat. Az első világháború azonban keresztülhúzta a számításokat.

Szövegértési verseny 2025. november 27.
Szent István Római Katolikus Általános Iskola, Pápa

Az egyház az adományokból időközben összegyűlt 200 ezer koronát hadikölcsön-kötvényekbe fektette, amik a háború után teljesen értéktelenedtek és a színház lebontása is elmaradt. Kis József ugyan 1926-ban újrakezdte az adománygyűjtést, de egy évvel később bekövetkezett hirtelen halála miatt – gyűjtőkörútja során szenvedett balesetet – a feladat befejezése már utódjára, Ólé Sándorra hárult, aki elődjéhez hasonló ügybuzgalommal végezte a szervező- és gyűjtőmunkát. Végül 1931-ben lebontották a színházat, és megkezdődhetett a templomépítés. A templom alapkövét 1932. szeptember 20-án tették le, és két évvel később, 1934-ben már a csillagok is felkerültek a tornyok tetejére. 1936-ban került a tornyokba a négy harang: szeptember 20-ai felszentelésükkor 218 év után először szólt református harang Pápan. 1937-ben készült el a templom berendezése, a szószék és a Mózes-szék. A Dudás Kálmán tervei alapján készült templom felszentelésére 1941. október 31-én, a reformáció ünnepén került sor. 1941-ben az ótemplom 1858-ban épült orgonáját átszállították az új templomba, majd az ötvenes évek során ennek a részeit is felhasználva készült el a mai orgona, amit 1959. június 21-én szenteltek fel.

Forrás: Wikipédia, Nádasdy Lajos: A pápai kőszínház története Fotók: JMVK

<https://www.infopapa.hu/hirek/olvas/az-egykori-papai-koszinhaz-nyomaban-2025-01-22-141056>

1. Válaszolj egy-egy rövid mondattal az alábbi kérdésekre a szöveg alapján!

1. Miért járt Jókai Mór gyakran Pápara? _____
2. Milyen funkciót töltött be a színház 1910-től? _____
3. Mi volt a város feltétele a tér átengedéséért a református egyháznak? _____

2. Írd a mondat mellé: I (igaz) vagy H (hamis)!

	6
--	----------

1. A pápai kőszínház több mint száz évig állt a téren. ____
2. A faszínházat bizonyíthatóan villámcsapás pusztította el. ____
3. A kőszínházban 8 páholy volt összesen. ____
4. A színház lebontása eredetileg az 1910-es években történt volna. ____
5. A harangok 1936-ban kerültek a templom tornyaiba. ____
6. Jókai Mór sógora a pápai kollégiumban tanított. ____

	6
--	----------

3. Állítsd időrendbe az alábbi eseményeket!

- ☐ A templom felszentelése.
- ☐ A kőszínház átadása.
- ☐ A színház lebontása.
- ☐ A harangok felszentelése.
- ☐ Az alapkő letétele.

	5
--	---

4. Magyarázd meg röviden a következő szavakat a szövegben betöltött szerepük alapján:

páholy: _____

amatőr: _____

kérvény: _____

alapkő: _____

orgona: _____

	5
--	---

5. Keresd meg az A oszlopban szereplő fogalmaknak / neveknek a megfelelő magyarázatát a B oszlopban, majd a betűjelét írd a táblázatba!

A oszlop

1. Jókai Mór
2. Woita Adolf
3. Blaha Lujza
4. Steinberger Ignác
5. presbitérium
6. hadikölcsön
7. 1931
8. 1936
9. 1959
10. Széchenyi tér

B oszlop

- a. A színház tervezője
- b. A kőszínház lebontásának éve
- c. A templom harangjai ekkor kerültek a tornyokba
- d. A mai Március 15. tér régi neve
- e. A „nemzet csalogányaként” ismert színésznő
- f. A templom orgonájának felszentelési éve
- g. Az egyház vezető testülete, amely kérvényt írt a tér átadásáért
- h. A várossal szoros kapcsolatot ápoló író
- i. Az a pénzügyi befektetés, amely a háború után teljesen elértéktelenedett
- j. A faszínház feltételezett gyűjtogatója

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.

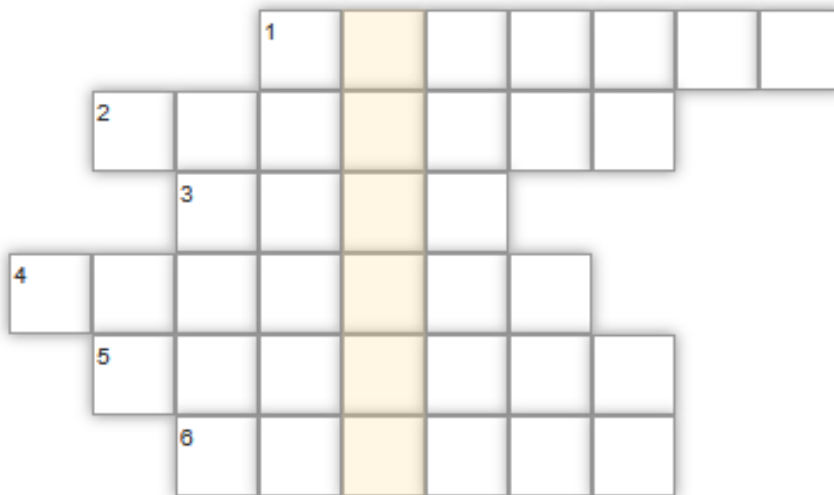
	10
--	----

6. Fogalmazd meg 2-3 mondatban, miért volt fontos a református gyülekezet számára, hogy a Széchenyi tér központi részén építsék fel az új templomot? Használd a szöveg információit!

	6
--	---

7. Oldd meg a keresztrejtvényt a szöveg alapján! A meghatározásokra rag nélkül válaszolj! A megfejtést írd le a pontozott vonalra! A megfejtés mellé írd oda, hogy az hogyan kapcsolódik Jócaihoz!

1. Mi épült Pápán a Jócai Színház helyén?
2. Fenyvessy Ferenc ilyen tisztség, méltóság birtokosa volt.
3. A XX. század elején a Jócai Színház ez is volt.
4. Mi volt a neve annak a területnek, ami az egykori Széchenyi téren a Jócai Színház mellett volt?
5. Milyen rendeletnek nevezzük II. József rendeletét?
6. Mi került a pápai református templomba 1936-ban?

Megfejtés: _____ Kapcsolata Jócaival: _____

	8
--	---